

С. В. Коваль,
к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва, обліку та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5830-5750>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.24.78

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

S. Koval,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship,
Accounting and Finance, Kherson State Agrarian and Economic University

ORGANIZATION AND REGULATORY SUPPORT OF ACCOUNTING FOR CREDIT RESOURCES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Предметом статті є теоретичні положення та практичні рекомендації з організації, нормативно-правового забезпечення та здійснення обліку кредитних ресурсів аграрних підприємств для впровадження інновацій та інших потреб виробничої та соціально-економічної діяльності. Метою статті є розробка на основі узагальнення сутності кредитних ресурсів; виявлення особливостей нормативно-законодавчого забезпечення й організації їх обліку в агросфері пропозицій щодо його удосконалення. В результаті досліджень було встановлено, що банківський кредит — це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми. Визначено особливості та відмінності здійснення обліку власних фінансових ресурсів і кредитних ресурсів; виявлено його проблеми і тенденції розвитку. З метою їх подолання розроблено пропозиції з удосконалення обліку кредитних ресурсів. Вони стосуються подальшої розробки нормативно-правової бази; цифровізації та автоматизації обліку і розрахунків за кредитами; врахування ризиків кредитування через облік, оцінку і співставлення обсягів кредитів і фінансових результатів господарювання та їх прогнозів. Вказані рекомендації мають важливе значення для підвищення ефективності управління діяльністю та розвитком аграрних підприємств загалом. Вони дозволяють більш точно оцінити окупність та прибутковість можливих інноваційно-інвестиційних проєктів та управляти ними з урахуванням залучення кредитних ресурсів та відповідних кредитних виплат за кредитними ставками. Також облік кредитних ресурсів аграрних підприємств та його результати, особливо малих аграрних підприємств, є підставою для клопотань та звернень про пільгове кредитування; отримання інших організаційних та податкових преференцій.

The subject of the article is theoretical provisions and practical recommendations on organization, regulatory and legal support and accounting of credit resources of agricultural enterprises for implementation of innovations and other needs of production and socio-economic activities. The purpose of the article is to develop, on the basis of generalization of the essence of credit resources; to identify the specific features of regulatory and legal support and organization of their accounting in the agricultural sector, proposals for its improvement. The research has established that a bank loan is any obligation of a bank to provide a certain amount of money, any guarantee, any obligation to acquire the right to claim a debt, any extension of the debt maturity period provided in exchange for the debtor's obligation to repay the amount owed, as well as for the obligation to pay interest and other fees on such amount. The author identifies the peculiarities and differences between accounting for own financial resources and credit resources; identifies its problems and development trends. In order to overcome them, the author develops proposals for improving the accounting of credit resources. They relate to further development of the regulatory framework; digitalization and automation of accounting and settlement of loans; consideration of lending risks through accounting, evaluation and comparison of loan volumes and financial results and their forecasts. These recommendations are important for improving the efficiency of managing the activities and development of agricultural enterprises in general. They allow for a more accurate assessment of the payback and profitability of possible innovation and investment projects and their management, taking into account the attraction of credit resources and the corresponding loan payments at loan rates. In addition, accounting of credit resources of agricultural enterprises and its results, especially of small agricultural enterprises, is the basis for applications and requests for preferential lending; obtaining other organizational and tax preferences.

Ключові слова: облік; кредитні ресурси; відсоткові ставки; аграрні підприємства; принципи; інноваційно-інвестиційні проєкти; ризики; пільги; удосконалення; управління.

Key words: accounting; credit resources; interest rates; agricultural enterprises; principles; innovation and investment projects; risks; benefits; improvement; management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток аграрних підприємств України, їх світогосподарські та євроінтеграційні процеси супроводжуються масштабними галузевими, а через війну й територіальними зрушеннями в аграрному виробництві. Все більшого значення набуває впровадження інновацій, у тому числі автоматизації й цифровізації діяльності за допомогою власних або запозичених джерел фінансування та інвестування. Однак якщо великі аграрні підприємства й агрохолдинги не мають проблем із залученням кредитних ресурсів, то малі підприємства, фермерські господарства протягом тривалого часу працюють в умовах невизначених кредитних відносин, нестачі фінансових ресурсів та обмеження кредитування через упередженість банків, високі кредитні ставки і слабку державну підтримку своїх позицій.

Ситуація загострилась через війну та спричинені нею безпрецедентні втрати та збитки аграрних підприємств аж до повного знищення майна і продукції; забруднення й замінування земель; поранення і смерті працівників. За цих умов першочергового значення набуває залучення фінансових ресурсів в достатній кількості на умовах кредитних ліній, або одноразово на кредитній основі. Тому організація та нормативно-законодавче забезпечення обліку кредитних ресурсів, розрахунок потреб у них, кредитних відносин загалом є актуальним, теоретично та практично значимим завданням. Досвід організації кредитного обслуговування аграрних підприємств, сімейних ферм країн з розвиненою ринковою економікою переконує в необхідності застосування ефективної кредитної підтримки аграрного сектору за умови цільового спрямування кредитних ресурсів та застосування страхових механізмів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Необхідно зазначити, що значення кредитів банків як джерела фінансування виробничо-господарської діяльності стрімко зростає у періоди, коли надходжень коштів за реалізовану продукцію немає або їх не досить у зв'язку з відсутністю в певні періоди року продукції для реалізації. На ці та інші важливі питання обліку кредитів вказують провідні вітчизняні та зарубіжні науковці: Жук В., Ігнатенко М., Маренич Т., Мармоль Л., Олійник О., Радченко Н., Романюк І., Синяєва Л., Яцух О., інші відомі науковці. Саме їх праці стали теоретико-методологічною та методичною основою написання статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є узагальнення теоретико-методичних засад організації та здійснення обліку кредитних ресурсів аграрних підприємств, виявлення їх особливостей, стану його нормативно-законодавчого забезпечення для всебічного удосконалення та ефективного управління розвитком.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У ст. 2 Закону України "Про банки і банківську діяльність" визначено, що банківський кредит — це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми [1]. Аграрні підприємства, як і будь-які інші, можуть отримати кредитні ресурси на умовах дотримання принципів або норм строковості, повернення, цільового характеру, забезпечення, платності.

Принцип строковості, як вважають Л.В. Синяєва, Н.Г. Радченко, О.О. Яцух та інші науковці, вказує, що "кредит має бути обов'язково погашений у визначений строк, згідно умов кредитного договору. При цьому обов'язкове дотримання даного принципу, з однієї сторони відкриває кожному аграрному підприємству можливості для одержання нових банківських кредитів (кредитних ліній), а з іншої сторони, — дає змогу розвиватися банківському сектору" [2, с. 127].

Дотримання принципу строковості дозволяє уникнути зі сторони банківських установ застосування підвищеної відсоткової ставки за несвоєчасне погашення суми позики, пені, інших санкцій. Якщо аграрне підприємство порушує строки погашення кредитів, то в нього тим самим формується негативна кредитна історія. До такого порушника можуть застосовуватися штрафні санкції, включно до відмови у видачі кредиту у разі наступного звернення.

Наступний важливий принцип — це повернення кредиту. Будь-який кредит, за умовами кредитного договору, має бути повернений в строк, визначений кредитною угодою. Він може бути пролонгований, якщо виникли умови не повернення або аграрне підприємство з власної ініціативи просить про його переоформлення і надання кредитних канікул. На думку О. Олійник, "прин-

цип забезпечення кредиту означає наявність у аграрного підприємства юридично вірно оформлених документів, що гарантують, своєчасне повернення кредиту, серед яких: заставне зобов'язання, договір-гарантія, договір-порука" [3]. Слід враховувати, що використання застави як форми забезпечення повернення кредиту здійснюється згідно із Законом України "Про заставу", в якому визначено: "заставляти можна тільки майнові права та майно, яке може бути відчужене заставодержателем і на яке може бути звернене стягнення".

Тому при визначенні об'єкту застави майна може здійснюватись передаванням розпорядчого документа підприємством-позичальником кредитором. Якщо існує застава у вигляді цінних паперів, тоді процедури можуть здійснюватись шляхом передаванням їх заставодержателю в депозитне володіння. Майно, яке перебуває в спільній власності аграрних підприємств, передається у заставу тільки за згодою всіх співвласників. Не можлива заміна предмета застави та обов'язково повинно бути процедури узгодження в окремих документах, шляхом погодження із заставодержателем".

При складанні первинних документів кредитування та обліку кредитних ресурсів і операцій з ними слід враховувати відповідальність сторін. До цього процесу можуть бути залучені не тільки фахівці з обліку та фінансів, але й юристи [4—6]. Потрібно уважно ознайомитися зі реквізитами кредитного договору, змін кредитних ставок. Рекомендовано, що у договорі застави має бути позначене найменування (які цінності будуть закладатися), місцезнаходження сторін (юридичні адреси сторін), суть забезпеченої заставою вимоги, розмір та строк виконання зобов'язання (строк), опис (майна), оцінка незалежного експерта та місцезнаходження майна, а також інші умови (страхування майна, якщо це основні засоби).

При оформленні та відображенні витрат за кредит в обліку слід керуватися законодавчими, нормативними документами, стандартами. Насамперед, йдеться про Закон "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. №996 — XIV (Редакція станом на 03.09.2024 р.) [7]; Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"; П(С)БО 2 "Консолідована фінансова звітність"; П(С)БО 25 "Спрощена фінансова звітність"; МСБО 20 "Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу".

У 2020 р. почала працювати Державна програма кредитування підприємств мікро — та малого бізнесу "Доступні кредити 5-7-9" або "Програма 579", тобто кредитування під 5, 7, 9% річних. Про облік кредитів за цією програмою та складання обліково-фінансової звітності про використання кредитів була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України (КМУ) "Про надання фінансової допомоги" від 24.01.2020 р., №28. У ділових колах вона отримала назву Порядок 28. Саме його правилами регулюються всі питання обліку та фінансової звітності по програмі.

Бухгалтерський облік має враховувати, що витрати аграрного підприємства на оплату відсотків (фінансові витрати) за кредит відносяться до складу витрат виробництва і обороту. Це зменшує суму оподаткованого

прибутку при сплаті відсотків у визначений строк. У разі порушення аграрними підприємствами строку виплати відсотків, ці витрати не мають права включатися до складу витрат виробництва чи обороту. Такі виплати мають компенсуватися за рахунок прибутків аграрного підприємства [8].

Розвиток банківського кредитування в Україні, автономність банківської облікової політики дають можливість комерційним банкам застосовувати різні відсоткові ставки, різні програми лояльності, в залежності від виду та об'єкта кредиту, строку кредитування, фінансового стану позичальника, ступеня кредитного ризику, наявності чи браку гарантій своєчасного повернення боргу. Вони представляють основні умови виникнення кредитних відносин між аграрними підприємствами та комерційними банками.

Процес отримання кредиту аграрними підприємствами передбачає певну послідовність [9, с. 265]. На першому етапі підприємство-позичальник звертаються до кредитної установи з заявою. Здійснюються переговори на предмет можливого укладення кредитної угоди; аналізується фінансова звітність позичальника за попередній квартал; збирається інформація із зовнішніх джерел про кредитну історію позичальника.

Іноді пропонується відкриття поточного рахунку для контролювання грошових потоків підприємства-позичальника. Рішення про розгляд документів та позитивних результатів переговорів свідчить про готовність прийняти документи аграрного підприємства позичальника для процедур розгляду та узгодження на всіх рівнях. Чим більше сума кредиту, тим більше етапів проходження кредитних документів передбачено кредитними відносинами.

На другому етапі аграрне підприємство — позичальник звертається в банк і подає йому документи, потрібні для визначення юридичного статусу, фінансового стану підприємства (баланс, звіт про фінансові результати), оцінки інноваційного проєкту (бізнес-плану), забезпечення кредиту, у тому числі:

- клопотання підприємства;
- копії установчих документів (статут, установчий договір) та змін її доповнень до них (якщо такі були), свідоцтво про реєстрацію (для приватного підприємця), засвідчені нотаріально;
- бізнес-план інноваційного проєкту та додатки до нього або техніко-економічне обґрунтування заходу, що кредитується (аналіз розрахунків, період окупності);
- баланс підприємства, звіт про фінансові результати за останній звітний квартал, декларацію про доходи (майновий стан) (для приватного підприємця), декларація про єдиний податок;
- опис переліку та розрахунок вартості майна незалежним експертом, якщо дане майно передається кредитній установі в заставу, з визначенням його залишкової балансової вартості, року будівництва чи випуску, місцезнаходження, короткої характеристики (за первинними документами, або реєстрами аналітичного та синтетичного обліку).

Можливим є додаткове залучення фінансово-облікових документів (звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал), необхідних для проведення більш поглибленого аналізу фінансового стану позичальника

за останній звітний період. Також є встановленої форми анкети позичальника (форма застосовується для кожного банку окремо).

При оформленні кредиту під поставки, можливо нотаріально засвідчені копії контрактів (договорів експортно-імпорتنих операцій), які будуть оплачені за рахунок кредиту [10, с. 242]. Умови платежу за цими контрактами повинні передбачати переважно акредитивну форму розрахунків або оплату за фактично отриманий товар, або часткову попередню оплату. При отриманні кредиту під майбутній врожай можуть запросити копії контрактів (договорів про купівлю-продажу з фірмами, елеваторами) на продаж виробленої в результаті реалізації кредитного проєкту сільськогосподарської продукції.

Також можуть бути залучені форми бухгалтерської звітності (реєстри аналітичного та синтетичного обліку, реєстр про дебіторську у (кредиторську заборгованість) на останню звітну дату, або аналіз причин їх виникнення. Для надання короткострокового кредиту до пакету документів може долучатися: фінансова звітність за останні 4 квартали; щоквартальний обсяг продажу продукції за останній рік.

На вимогу кредитної установи можуть подаватися також розшифровки дебіторської та кредиторської заборгованості з обов'язковим зазначенням строків її виникнення й погашення, предмета заборгованості, причин її непогашення, документів по банкрутству [11, с. 5]. Для позитивного рішення про видачу кредитів банку повинно бути представлено програму або план для ознайомлення, які конкретні заходи у разі необхідності були вжиті та вживаються аграрним підприємством для погашення дебіторської й кредиторської заборгованості.

Для дотримання строків повернення кредитів "банк здійснює розрахунок помісячного грошового потоку на термін надання кредиту (за всіма видами діяльності), аналізує, який вид діяльності найбільш прибутковий або збитковий. Крім цього, особливої уваги потребує аналіз наступних документів: звіт про проведення аудиторських перевірок; документи, які підтверджують право власності на майно; документи, що підтверджують повноваження осіб, які представляють інтереси підприємства-позичальника: нотаріально засвідчені копії ліцензій на право здійснення статутної діяльності (у разі потреби)" [12, с. 35].

Для позитивного проходження третього етапу кредитування — його організації та здійснення — працівники кредитного відділу вивчають формальну й неформальну інформацію про аграрне підприємство та оцінюють його ділову репутацію та імідж. Потім проводиться аналіз кредитоспроможності аграрного підприємства, здійснюється поглиблене обстеження його фінансового стану з метою визначення міри власного ризику. Детально визначаються перспективи розвитку підприємства за різними видами виробництва та діяльності. Крім цього, особлива увага приділяється наявності джерел і гарантій погашення кредиту.

Кредитний відділ готує звіт для керівництва, який свідчить про комплексну оцінку кредитоспроможності позичальника. Кредитоспроможність аграрного підприємства оцінюється на основі системи показників,

які відображають розміщення і джерела оборотних коштів, результати фінансової діяльності [13, с. 36]. Вибір показників залежить від особливостей виробничої діяльності, галузевої специфіки та інших чинників.

У подальшому, якщо прийняте позитивне рішення за довгостроковим кредитуванням, працівники кредитного відділу оцінюють (аналізують) фінансовий стан аграрного підприємства перед наданням йому позики (наступної), а далі — шокварталу. Для такого аналізу та визначення критеріїв оцінки фінансового стану підприємства-позичальника методика обирається кожним комерційним банком (комерційною установою) самостійно.

М. Жолобецька та О. Акименко вважають, що для оцінки фінансового стану підприємства — юридичної особи (позичальника) враховуються "такі об'єктивні показники його діяльності: обсяг реалізації; прибутки і збитки (різні види діяльності); рентабельність (кожного виду продукції); ліквідність; грошові потоки (рух коштів на рахунках клієнтів); склад і динаміка дебіторсько-кредиторської заборгованості (за строками виникнення) [14].

Враховуються також інші важливі складники: ефективність управління підприємством (структура адміністративного апарату); ринкова позиція підприємства і його залежність від циклічних і структурних змін в економіці та галузі (сільськогосподарське виробництво та конкурентоспроможність на ринку); наявність державних замовлень і державної підтримки підприємства" [15, с. 49].

Наразі, комерційні банки можуть розробляти додаткові показники для оцінки підприємств-позичальників залежно від основної виду діяльності та форм власності, розмірів та масштабів виробництва, експортної орієнтації та залученості в євроінтеграційні та світогосподарські процеси. На підставі проведеного аналізу системи основних показників діяльності комерційним банком визначається клас надійності аграрного підприємства-позичальника. Також враховується рівень ризиків та загроз діяльності, особливо в умовах війни.

ВИСНОВКИ

Надання кредитних ресурсів та організація їх обліку в аграрних підприємствах характеризується значними відмінностями від підприємств інших галузей. Вони зумовлені наявністю значних сезонних розривів та відмінностей у виробництві та отриманні готової продукції; необхідністю придбання і збереження великих обсягів оборотних активів; наявністю великого періоду витрат і короткого періоду отримання доходів; нерівномірністю нарощування витрат протягом року; великою тривалістю кругообігу грошових коштів (1-2 роки); значною різницею в обсягах валової і товарної продукції; ускладненням обігу коштів через виникнення та наявність значної дебіторської заборгованості у періоди реалізації продукції. Внаслідок цього в аграрних підприємствах переважаючим є короткострокове кредитування та його спрощений облік.

Починаючи з 2020 р., малим та мікропідприємствам за підтримки держави реалізується Програма 579, тобто їх кредитування за зниженими ставками — 5, 7, 9% річних. Організація обліку кредитних ресурсів здійснюється на основі Постанови КМУ "Про надання

фінансової допомоги" від 24.01.2020 р., №28 або Порядку 28. При цьому організація обліку кредитних ресурсів та операцій з ними регламентується законами, нормативно-законодавчими актами, стандартами, постановами й порядками; принципами й правилами, вимогами та обмеженнями. Прийняття та реалізація Державної програми "Доступні кредити" та Постанови КМУ щодо їх обліку стало позитивним чинником розвитку малого аграрного підприємництва. Однак через колосальні втрати у війні малий агробізнес в Україні потребує і потребуватиме значної міжнародної підтримки. Це сприятиме появі в організації її обліку міжнародних положень бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

Література:

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність". Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 01.12.2024)
2. Синяєва Л.В., Радченко Н.Г., Яцух О.О. Механізм кредитування суб'єктів господарювання аграрного сектору в Україні: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 220 с.
3. Олійник О.О. Причини та способи подолання кредитного раціонування сільськогосподарських підприємств. Економіка: реалії часу. 2014. № 3 (13). С. 167—171.
4. Долинська М.С., Заболотна Н.Я., Марич Х.М. Аграрне право: навч. посіб. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету "Львівська політехніка", 2020. 252 с.
5. Ігнатенко М.М., Мармуль Л.О., Романюк І.А. Розвиток конкурентних стратегій підприємств в умовах глобалізації ринків. Економічний вісник університету. 2023. Вип. 57. С. 45—51.
6. Дідоренко Т.В. Сутність витрат як об'єкта бухгалтерського обліку. Молодий вчений. 2015. № 1 (16). С. 78—81.
7. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/996-14> (дата звернення: 01.12.2024)
8. Мандич О.В., Науменко І.В., Романюк І.А. Формування політики товаророзподілу в інтегрованих структурах. Актуальні проблеми інноваційної економіки, 2019. Вип. 4. С. 83—87.
9. Жук В.М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект: монографія. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2018. 408 с.
10. Слободян Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. Економічний аналіз. 2015. Т. 18. № 2. С. 239—245.
11. Мармуль Л.О., Ігнатенко М.М., Леваєва Л.Ю., Романюк І.А. Ідентифікація на сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у сукупності форм організації діяльності селі. Агросвіт. 2019. № 17. С. 3—7.
12. Лень В. С., Гливінко В. В. Довгострокові дебіторська заборгованість та зобов'язання в обліку та звітності. Облік і фінанси. 2020. № 3 (89). С. 30—40.

13. Мармуль Л.О., Леваєва Л.Ю., Посполіт В.В. Формування конкурентоспроможності аграрних підприємств на засадах фінансовоекономічної стійкості та безпеки. Економічний вісник університету. 2021. Вип. 48. С. 33—39.

14. Жолобецька М. Б., Акименко О. Ю. Забезпечення ефективної організації обліку в контексті Європейської інтеграції. Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. праць. 2019. Вип. 5 (73), ч. 1. С. 120—126.

15. Ігнатенко М.М., Сарапіна О.А. Вплив автоматизації обліку та фінансової звітності на безпеку підприємств. Економічний вісник університету. 2018. Вип. 38. С. 47—53.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On Banks and Banking Activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (Accessed 01 December 2024).

2. Syniaieva, L.V. Radchenko, N.H. and Yatsukh, O.O. (2018), Mekhanizm kredyтування sub'ektiv hospodariuvannya ahrarnoho sektoru v Ukraini [Mechanism of lending to economic entities of the agrarian sector in Ukraine], Vydavnychij budynok Melitopol's'koi mis'koi drukarni, Melitopol', Ukraine.

3. Olijnyk, O.O. (2014), "Reasons and ways to overcome credit rationing of agricultural enterprises", Ekonomika: realii chasu, vol. 3 (13), pp. 167—171.

4. Dolyns'ka, M.S. Zabolotna, N.Ya. and Marych, Kh.M. (2020), Ahrarne pravo [Agrarian Law], Navchal'no-naukovyj instytut prava, psykholohii ta innovatsijnoi osvity Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika", L'viv, Ukraine.

5. Ihnatenko, M.M. Marmul', L.O. and Romaniuk, I.A. (2023), "Development of competitive strategies of enterprises in the context of market globalization", Ekonomichnyj visnyk universytetu, vol. 57, pp. 45—51.

6. Didorenko, T.V. (2015), "The essence of costs as an object of accounting", Molodyj vchenyj, vol. 1 (16), pp. 78—81.

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/996-14> (Accessed 01 December 2024).

8. Mandych, O.V. Naumenko, I.V. and Romaniuk, I.A. (2019), "Formation of the policy of commodity distribution in integrated structures", Aktual'ni problemy innovatsijnoi ekonomiky, vol. 4, pp. 83—87.

9. Zhuk, V.M. (2018), Rozvytok teorii bukhhalters'koho obliku: instytutsional'nyj aspekt [Development of accounting theory: institutional aspect]. NNTs "IAE", Kyiv, Ukraine.

10. Slobodian. N.H. (2015), "Analysis and forecasting of financial stability of the enterprise in modern conditions: methodology and practice", Ekonomichnyj analiz, vol. 18, no. 2, pp. 239—245.

11. Marmul', L.O. Ihnatenko, M.M. Levaieva, L.Yu. and Romaniuk, I.A. (2019), "Identification of agricultural service cooperatives in the aggregate of forms of organization of rural activities", Ahrosvit, vol. 17, pp. 3—7.

12. Len', V.S. and Hlyvenko, V.V. (2020), "Long-term receivables and liabilities in accounting and reporting", Oblik i finansy, vol. 3 (89), pp. 30—40.

13. Marmul', L.O. Levaieva, L.Yu. and Pospolit, V.V. (2021), "Formation of competitiveness of agricultural enterprises on the basis of financial and economic stability and security", Ekonomichnyj visnyk universytetu, vol. 48, pp. 33—39.

14. Zholobets'ka, M.B. and Akymenko, O.Yu. (2019), "Ensuring effective organization of accounting in the context of European integration", Problemy systemnoho pidkhdodu v ekonomitsi, vol. 5 (73), no. 1, pp. 120—126.

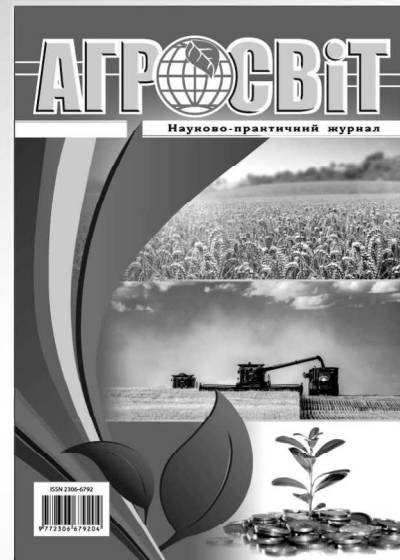
15. Ihnatenko. M.M. and Sarapina. O.A. (2018), "Influence of automation of accounting and financial reporting on the security of enterprises", Ekonomichnyj visnyk universytetu, vol. 38, pp. 47—53.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2024 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292